

Nr 201.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 22 kap. 21 § strafflagen; given Stockholms slott den 20 mars 1923.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändrad lydelse av 22 kap. 21 § strafflagen.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro

GUSTAF ADOLF.

A. Åkerman.

Förslag

till

Lag**om ändrad lydelse av 22 kap. 21 § strafflagen.**

Härigenom förordnas, att 22 kap. 21 § fjärde stycket strafflagen skall upphöra att gälla.

Denna lag skall träda i kraft den 1 juli 1923.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den
26 januari 1923.*

Närvarande:

Statsråden LINDQVIST, THORSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON,
ÅKERMAN, LINDERS, ÖRNE.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Åkerman anför:

»Under den senast förflutna tiden har en företeelse av djupt allvarlig art tilldragit sig en allmän uppmärksamhet. Antalet förskingringsbrott har i påfallande grad ökats. Siffror äro här överflödiga; en snart sagt daglig erfarenhet talar i detta avseende ett tillräckligt tydligt språk. Frågar man efter orsakerna till detta sorgliga förhållande, ligger det utan tvivel närmast att söka dem i de mångahanda olägenheter, vilka åtföljt den hastiga övergången från en onaturligt uppdriven högkonjunktur till en djup depression inom det ekonomiska livets hela område. I många fall torde en förklaring ligga däri, att under krigsåren en osund och lättsinnig spekulation för många blev medlet att utan verkligt arbete eller omtanke för framtiden skapa en ekonomisk ställning, som kunde tillfredsställa ständigt stegrade levnadsbehov. I andra fall hava den efterhand inträdda penningknappheten och tillbakagången inom näringslivet framkallat oöverbanneliga svårigheter vid fullföljandet av en verksamhet, vars skenbart gynnsamma utveckling under överflödets och den starka uppgångens dagar icke motsvarats av förutseende och soliditet. Den tid är nu kommen, då många på sådant sätt uppbyggda ställningar äro dömda att sammanstörta. De talrika förskingringsbrotten vittna om upplösning ej blott av den ekonomiska utan ock av den moraliska motståndskraften. Intrycket härav förstärkes därigenom, att i flera av dessa fall förgripelse mot annans egendom skett i en utsträckning, till vilken i vårt land sällan givits motstycke.

I den mån det kan vara riktigt att, på sätt jag nu antytt, till särregna tidsomständigheter återföra denna ökade brottslighet, finnes tydligen ett visst stöd för en förhoppning, att man här står inför en företeelse av

jämförelsevis tillfällig och övergående art. Men knappast skall det allmänna rättsmedvetandet finna sig tillfreds härmed. Det gäller ett brott, som innebär ett oredligt missbrukande av en förtroendeställning. Blir det allt vanligare att hos personer i dylik ställning finna bristande känsla för heder och plikt, framtränger ovillkorligt och med växande styrka det spörsmål, huruvida från samhällets sida verkligen blivit gjort vad i dess makt står för att med kraft bekämpa detta onda. Här, såsom eljest, när kriminaliteten i något avseende företer en märkbar och oroande stigning eller brottslighetens framträdande är ägnat att i särskild grad uppröra sinnena, riktar sig uppmärksamheten i första hand på strafflagstiftningen och det sätt, på vilket det ifrågavarande brottet blivit behandlat i densamma. Under den diskussion, som framkallats genom den senaste tidens många förskingringsfall, har också givits uttryck åt den iakttagelsen, att nuvarande bestämmelser angående detta brotts beivrande tydligen icke besitta förmågan att i någon högre grad stävja brottsligheten.

Den kritiska granskning av strafflagens ställning till förskingringsbrottet, till vilken nyligen inträffade händelser alltså givit anledning, har icke — såsom annars ofta, när klagan förspörjes över strafflagens vanmäktighet — lett till framställande av krav på nya straffbud eller skärpta straffsatser. Härutinnan torde de nuvarande bestämmelserna icke visat sig brista i effektivitet; det kan näppeligen göras gällande, att lagen icke för dessa fall fastställt tillräckligt allvarliga och kännbara straffpåföljder. Så mycket mera bestämt hava anmärkningar riktats åt annat håll. Det rättsliga beivrandet av förskingring och trolöshet mot huvudman är enligt vår strafflag beroende av målsägandes angivelse. Allmän åklagare äger således icke utan medverkan av den, som genom brottet blivit förmärad, göra gällande ett straffanspråk mot den skyldige. Följderna av denna åtalsrätts begränsning äro väl bekanta. Ett stort antal brottsfall undandrages helt och hållet domstols prövning eller till och med offentlighetens ljus, och den brottslige går fri från det straff, lagen utsätter. Om för honom denna verkan skall kunna uppnås, blir mestadels en penningfråga. Genom att, så långt det kräves och är honom möjligt, ekonomiskt förnöja dem, vilkas förtroende han svikit, friköper han sig från stränga straffpåföljder. Det ligger i sakens natur, att målsäganden oftast är benägen att behandla frågan ur synpunkten av sitt enskilda intresse och därför hellre än att förlora allt låter sig nöja med det mindre som står att erhålla. Fältet står öppet för en köpslagan, vars utfall i allmänhet är beroende av den offervillighet, som kan påräknas hos personer, vilka stå den brottslige nära eller av skilda orsaker vilja förebygga att saken drages inför offentligheten. Det avhållande

moment, som ligger i lagens straffhot, kan icke annat än starkt motverkas genom insikten om den utväg, som således kan beredas till undgående av brottets juridiska följder. Uppenbarligen befinna sig härutinnan icke alla förskingrare i samma ställning. Det pris, straffriheten under dessa förhållanden betingar, kan icke gäldas av annan än den, som äger förbindelse med personer i sådan förmögenhetsställning, att det för dem är möjligt att träda emellan. För den fattige är merendels denna väg stängd. Under det att den ene förskingraren går till ett långvarigt frihetsstraff, kan den andre, som måhända häftar för ett mångdubbelt större belopp, draga sig undan i tysthet eller i varje fall utan att genom laga dom bliva stämplad såsom en förbrytare. Vanäran drabbar dem båda, men den ene har därjämte att bära den för honom själv och hans närmaste nedtryckande förlusten av friheten och en i de flesta fall ojämförligt större svårighet att, i den mån det överhuvud är möjligt, en gång åter komma till rätta i samhället. Denna olika behandling av samma brott måste vara för rättskänslan stötande. I särskild grad blir detta fallet, då de, som sålunda undgå åtal, tydligen i allmänhet tillhöra de i ekonomiskt hänseende bättre lottade samhällskretsarna och därför merendels icke kunna såsom förmildrande omständighet åberopa, att saknaden av livets nödortft drivit dem till brottet.

Från de synpunkter, jag nu i största korthet antytt, kan det synas naturligt att omedelbart skrida till en lagändring, genom vilken förskingrings- och trolöshetsbrotten skulle läggas under allmänt åtal, oberoende av angivelse från målsägande. Detta skulle innebära ett fortgående på den väg, som beträddes år 1893, då på riksdagens initiativ dittills gällande bestämmelse, enligt vilken nämnda brott voro helt och hållet undandragna allmänt åtal, ersattes med nuvarande stadgande i ämnet. Emellertid torde denna fråga i viktiga avseenden tarva ett närmare övervägande. De skäl, vilka varit bestämmande för lagens nuvarande ståndpunkt, kunna icke utan vidare fränkännas allt berättigande. Visserligen torde numera i det allmänna tänkesättet finnas föga stöd för den äldre, ännu vid tiden för 1893 års lagändring med styrka hävdade uppfattning, vilken betraktade ifrågavarande brott uteslutande såsom förnärmelse mot enskild rätt och därför i den offentliga åtalsrätten såg ett obehörigt ingripande på privatlivets område. Med en åtalsrätt, som i allmän åklagares hand tillika innebär åtalsplikt, måste emellertid, då det gäller dessa brott, vissa praktiska svårigheter vara förbundna. Förutsättningarna för åtalets utförande kunna synas så nära beroende av medverkan från målsäganden, att det måhända kan anses tveksamt, huruvida icke fortfarande i åtskilliga fall penningen kommer att behålla sitt inflytande i detta avseende

och om därför, i stort sett, en fullkomligare rättvisa står att vinna på den ifrågasatta vägen. Är detta förhållandet, kan det tilläventyrs göras gällande, att då den nuvarande ordningen dock faktiskt i stor utsträckning leder till att den, som genom brottet lidit skada, får sin förlust ersatt, tillräckliga skäl saknas att för flertalet fall genom brottets läggande under allmänt åtal förhindra dylika uppgörelser.

För mig har stått klart, att denna fråga nu bör upptagas till grundlig och fördomsfri prövning, på det att mot varandra må kunna vägas de skäl, som åberopas för den ena eller andra uppfattningen. I detta syfte har jag anmodat assessorn i Svea hovrätt juris doktorn F. Sterzel att verkställa en närmare utredning i ämnet. Uppdraget har av honom fullgjorts genom avlämnande av dels förslag till lag om ändrad lydelse av 22 kap. 21 § strafflagen och dels en såsom motivering till lagförslaget utarbetad promemoria. Häröver hava efter remiss yttranden avgivits av justitiekanslersämbetet och professorn J. C. W. Thyrén, av den sistnämnde i egenskap av förordnad sakkunnig för utredning angående revision av strafflagen. I lagförslaget har, efter yttrandenas avgivande, allenast den ändring vidtagits, att viss dag, den 1 juli 1923, utsatts för lagens ikraftträdande. Lagförslaget, promemorian och nämnda yttranden torde såsom bilagor få åtfölja detta protokoll (Bil. A—D).¹⁾

Omförmälda lagförslag innebär, att den i 22 kap. 21 § fjärde stycket strafflagen upptagna bestämmelsen, att förskingring och trolöshet mot huvudman icke må åtalas av allmän åklagare med mindre brottet av målsägande angivits till åtal, skulle upphävas. Efter en historisk översikt av den svenska straffrättens utveckling i förevarande hänseende samt en redogörelse för motsvarande bestämmelser i vissa utländska lagar lämnas i promemorian en framställning av de skäl, vilka ligga till grund för lagförslaget. Den ståndpunkt, vilken kommit till uttryck i lagförslaget och promemorian, har biträtts av professor Thyrén, varemot justitiekanslersämbetet funnit sig icke kunna förorda en lagändring av föreslagen innebörd.

Efter övervägande av vad till stöd för de motsatta meningarna blivit anfört har jag för min del ansett mig böra tillstyrka, att åtgärder nu vidtagas för den ifrågasatta lagändringens genomförande. Promemorian och det av professor Thyrén avgivna yttrandet synas mig i detta hänseende innefatta en fullt övertygande bevisföring såväl i fråga om

¹⁾ Bilagan A, vilken är lika lydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här utelämnats.

lagändringens principiella berättigande som beträffande dess praktiska konsekvenser. Under hänvisning härtill torde från min sida icke erfordras vidare uttalande än som föranledes av justitiekanslersämbetets yttrande i ärendet.

Justitiekanslersämbetet har emot förslaget anmärkt, att önskemålet om rättvisans oberoende av ekonomiska hänsyn aldrig kan helt uppnås genom åtalsrättens utsträckning, då enligt svensk rätt förskingringsbrott icke anses föreligga, därest den, som förfogat över annans penningmedel, kan i rätt tid återbetala dem, oavsett om detta ernås blott genom vänners mellankomst, genom en konjunkturvinst eller genom annan tillfällighet. Härvid må erinras, att den omständighet, att medlen blivit ersatta, allenast torde äga betydelsen av ett indicium för att gärningsmannen redan vid tillgreppet haft vilja och förmåga att göra rätt för sig. Där så varit förhållandet, är tydligen förskingringsansvar uteslutet. Men om det ådagalägges, att den tilltalade endast genom utomståendes mellankomst eller annan tillfällighet satts i stånd att gottgöra ägaren, lär den omständighet, att medlen faktiskt blivit ersatta, icke medföra straffrihet.

Betydande vikt har av justitiekanslersämbetet tillagts de svårigheter, inför vilka polis- och åklagaremyndigheter kunna komma att ställas, därest det skall åligga dem att oberoende av angivelse beivra förskingrings- och trolöshetsbrott. Att i vissa fall dylika svårigheter kunna uppstå, skall ingalunda förnekas. Men de torde vara av alltför växlande betydenhet för att kunna motivera, att dessa brottstyper helt undantagas från allmänt åtal, därest i övrigt skäl föreligga att tillämpa de allmänna åtalsreglerna. Åtalsrätten erhåller sin naturliga begränsning genom åklagarens allmänna skyldighet att, innan åtal anställes, pröva, huruvida sannolika skäl för straffbarhet äro för handen. Att gå längre och förmena åklagaren att anställa åtal i sådana fall, där han, oberoende av angivelse, har tillgång till erforderlig bevisning, synes näppeligen kunna försvaras. Påtagliga exempel på de stötande resultat, till vilka gällande åtalsregler kunna leda, erbjuda bland annat de fall, där ett bolags styrelse, som förskingrat bolagets medel, undgått åtal blott därför, att aktieägarna icke kunnat förena sig om beslut att angiva brottet till åtal, oaktat förhållandet blivit i revisionsberättelse eller på annat sätt klart ådagalagt. I huvudsak detsamma gäller om de åtgärder, vilka ankomma på polismyndigheten, där denna icke är förenad med åklagarmakten. De fall, i vilka polismyndighet utan angivelse kan ingripa på grund av sannolika skäl, torde bliva jämförelsevis få och kunna näppeligen i någon

avsevärd mån ställa ökade krav på polismyndighetens arbete. Att åtal stundom icke kan anställas, därest angivelse uteblivit, synes alltså icke utgöra något bindande skäl för ett vidhållande av lagens nuvarande ståndpunkt.

Justitiekanslersämbetet har framhållit, att med hänsyn till den i vår rätt rådande legalitetsprincipen allmän åklagare icke äger avstå från åtal i bagatellfall eller i övrigt sådana fall, där en viss prövningsfrihet kunde synas särskilt önskvärd. Härmed anläggas på den nu föreliggande frågan synpunkter, vilka otvivelaktigt icke i detta sammanhang kunna komma under bedömande. Att på grund härav avvisa den nu ifrågasatta lagändringen synes dock varken nödvändigt eller riktigt. Vår strafflagstiftning saknar ingalunda exempel på den allmänna åtalsrättens utsträckande utan hänsyn till de olägenheter, som kunna följa av legalitetsprincipens tillämpning. Det lär vara tillräckligt att erinra om de i 20 kap. 3 § strafflagen omförmälda förskingringsfall, vilka bestraffas såsom tjuvnad. I dessa fall, vilka ofta torde vara av utpräglad bagatellkaraktär, är allmän åklagare enligt gällande lag pliktig anställa åtal oberoende av angivelse från målsäganden. En jämförelse mellan dessa och övriga förskingringsfall synes klart ådagalägga, att nuvarande åtalsregler medföra en olikhet inför lagen, vilken ej sällan träffar de relativt mindre svåra lagbrytarna.

Justitiekanslersämbetet har vidare ifrågasatt, att i samband med den föreslagna utsträckningen av åtalsrätten vid förskingrings- och trolöshetsbrotten förhållandet mellan dessa brott och det målsägandens exklusiva åtalsrätt underkastade bodräktsbrottet borde klarare angivas i lagen. Att gränsen mellan dessa brottsområden icke är fullt tydlig, lär vara oförnekligt. Någon särskild svårighet, såvitt angår den enligt förslaget utvidgade åtalsrätten, synes emellertid icke behöva följa härav, då, på sätt i båda de över förslaget avgivna yttrandena erinrats, förslagets ståndpunkt därutinnan är klar, att bodräktsbrottet icke skall hemfalla under allmänt åtal. I den mån förskingring eller trolöshet mot huvudman må vara att anse såsom bodräkt, kvarstår alltså nuvarande regel, att i dessa fall endast målsägande kan anställa åtal. Den nu ifrågasatta ändringen beträffande åtalsrätten torde därför icke i och för sig föranleda en omarbetning av bestämmelserna om bodräkt. Att detta spörsmål i förevarande sammanhang upptages till särskild behandling måste för övrigt enligt min mening vara uteslutet med hänsyn till de pågående förarbetena till den allmänna strafflagsreformen.

Slutligen har justitiekanslersämbetet berört frågan om åtalsrätten beträffande brott, som blivit begångna före ny lags ikraftträdande. Under

anslutning till förslaget ståndpunkt, att dylika brott skola kunna åtalas av allmän åklagare allenast efter angivelse, har ämbetet uttalat den uppfattning, att ett uttryckligt stadgande härom bör meddelas i sammanhang med lagändringen. Denna uppfattning kan jag icke biträda. Att saken av dylikt stadgande skulle giva anledning till misstag från åklagares sida synes icke böra antagas, då, på sätt i promemorian framhållits, med denna likartade eller jämförliga lagändringar icke plägat åtföljas av särskild föreskrift om fortsatt tillämpning av äldre lag och någon osäkerhet om dylika lagändringars innebörd i detta avseende icke påvisats. En avvikelse från vad sålunda får betraktas såsom vedertagen regel torde däremot vara ägnad att verka förvillande i rättstillämpningen.»

Föredraganden uppläser härefter omförmälda förslag till lag om ändrad lydelse av 22 kap. 21 § strafflagen (Bilaga A)¹⁾ och hemställer, att för det i § 87 regeringsformen avsedda ändamål lagrådets yttrande över förslaget måtte inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Oskar Adelsöhn.

¹⁾ Se not å sid. 6.

Promemoria

rörande

förslag till lag om ändrad lydelse av 22 kap. 21 § strafflagen.

Enligt den lydelse åtalsbestämmelsen i 22 kap. 21 § strafflagen ursprungligen ägde, kunde de i kapitlets 11 och 14 §§ upptagna förskingrings- och trolöhetsbrotten åtalas endast av målsäganden. Sin nuvarande lydelse erhöll åtalsbestämmelsen, så vitt nämnda brott angår, genom lagen den 9 juni 1893, varigenom allmän åklagare erhöll en av målsägandens angivelse betingad åtalsrätt.

Bestämmelser, enligt vilka initiativet till vissa brotts beivrande förbehållits målsäganden, förekomma i svensk rätt i stor utsträckning, särskilt *vid förmögenhetsbrotten*.¹⁾

Uteslutande underkastade målsägandens åtal äro enligt strafflagen följande förmögenhetsbrott: 1) enkel skadegörelse, där den endast förnärmar enskild persons rätt, 19 kap. 20 §; 2) sådant förstörande eller obrukbargörande av handlingar, varå annans rätt sig grundar, som i 22 kap. 2 § 5 mom. omförmäles, jfr 21 §; 3) olovligt brukande, 22 kap. 12 § jfrd med 21 §; 4) de brott, som upptagits i 22 kap. 13 § 1 mom., jfr 21 §; 5) de brott, som upptagits i samma §:s 2 mom. med visst undantag beträffande föryttring av livsmedel, jfr 21 §; 6) hittegodsdeliktet, 22 kap. 19 § jfrd med 21 §; 7) boдрäkt, 22 kap. 20 § jfrd med 21 § och 8) åverkan, 24 kap. 1—14 §§, där den endast förnärmar enskild persons rätt, jfr 15 §.

Allmän åklagares åtalsrätt är betingad av målsägandens angivelse, förutom vid förskingring och trolöshet, även vid vårdslöshet mot borgenärer, 23 kap. 3 § jfrd med 7 §. Ursprungligen voro både oredlighet mot borgenärer, rymning och vårdslöshet mot borgenärer underkastade målsägandens uteslutande åtalsrätt. Genom lagen den 14 oktober 1892

¹⁾ Jfr *Naumanns Tidskrift* 1869 sid. 449 ff. och *Hedenskog*. Om offentlig åtalsrätt sid. 202 ff.

förvandlades emellertid oredlighet och rymning till angivelsebrott, och genom lagen den 13 maj 1921 erhöilo båda dessa brott karaktären av åklagarebrott, varjämte vårdslöshet mot borgenärer förvandlades till angivelsebrott.

Även *utanför förmögenhetsbrottens område* har initiativet till åtskilliga brotts beivrande lagts i målsägandens hand.

Målsägandebrott äro här de brott, som omförmälas i 1) 14 kap. 17 §, jfr 45 §; 2) 15 kap. 18 och 20 §§, jfr 19 §; 3) 15 kap. 23 §, jfr 24 §; 4) 16 kap. 7, 8, 9 och 11 §§, där brotten ej förövats i eller för någons ämbete eller tjänst eller hemfalla under 12 §, jfr 15 §; 5) 22 kap. 5 § 3 mom. med visst undantag, jfr 21 §; 6) 22 kap. 8 § 2 mom., jfr 21 § och 7) 22 kap. 10 §, jfr 21 §.

Angivelsebrott, som falla utanför förmögenhetsbrottens område, äro de brott, som upptagits i 1) 11 kap. 10—12 §§, jfr 13 §; 2) 14 kap. 12, 13, 15, 21 och 37 §§ med vissa undantag, jfr 45 §; 3) 15 kap. 12—15 §§ med vissa undantag, jfr 16 §; 4) 15 kap. 17 §, jfr 19 §; 5) 15 kap. 22 § 1 mom. med vissa undantag, jfr 24 §; 6) 16 kap. 12 §, jfr 15 §, och 7) 17 kap. 1 och 2 §§ med vissa undantag, jfr 3 §.

De *allmänna synpunkter*, som ligga till grund för dessa åtalsbestämmelser, belysas av lagkommittén i motiven till 1839 års förslag till rättegångsbalk sid. 102. Det heter där, att vissa brott kunde vara förknippade med omständigheter av den ömtåliga beskaffenhet, att de ej borde till offentlig behandling framdragas, om ej den förnärmade själv önskade det. Om han emellertid genom en formlig angivelse gjorde en sådan önskan känd, bortföille de betänkligheter, som förefunnits mot målets upptagande av den allmänna åklagaremakten. Häri hade man att söka skälet till att vid vissa svårare brott allmän åklagares åtalsrätt gjorts beroende av målsägandens angivelse. Vidare vore bland brott, som ej hörde under allmänt åtal, åtskilliga av den ringa betydighet, att de i kommitténs förslag till straffbalk ej belades med annat straff än böter. Dessa hade man trott böra överlämnas åt målsägandens eget åtal utan rättighet för honom att med deras utförande belasta den allmänna åklagarmakten eller för denna att fullfölja hans talan, om den av honom nedlades.

De av lagkommittén angivna riktlinjerna hava icke undantagslöst lagts till grund för gällande rätts bestämmelser. Så har t. ex. åtalsrätten förbehållits målsäganden ensam även vid vissa brott, vilka belagts med strängare straff än böter. Själva huvudpunkterna i lagkommitténs framställning påkalla emellertid fortfarande beaktande. Man kan sålunda urskilja sådana brott, vilka undantagits från allmänt åtal på grund av

den ringa betydighet de ansetts i regel äga för det allmänna, och sådana, vid vilka åtalsrätten begränsats av skonsamhet mot målsäganden. Vid de förra fordras målsägandens angivelse såsom bevis för att brottet i det särskilda fallet är så pass allvarligt, att det påkallar statens ingripande, vid de senare åter såsom bevis för att hänsyn till målsäganden icke stå i vägen för brottets beivrande.¹⁾

Vid förskingringsbrottet hava båda synpunkterna, var i sin mån, medverkat till den uppställda begränsningen i åtalsrätten.

Man har sålunda till en början, med förskingring av anförtrott gods för ögonen, pläгат anföra, att då brottet innebure en kränkning av enskilt förtroende, staten saknade anledning att ingripa, där icke ens den förorättade själv påfordrade brottets bestraffande. Med denna synpunkt har därefter förknippats hänsynen för den förorättade, vars såväl ekonomiska som rent personliga intressen kunna tala för att avgörandet huruvida ett förskingringsbrott skall beivras eller ej, lägges i hans hand.

Historik.

Den i 22 kap. 11 § strafflagen upptagna förskingringsbestämmelsen härleder sitt ursprung från lagkommitténs förslag till straffbalk 24 kap. 2 § 11 mom.

De inhemska förebilder, som lagkommittén hade att bearbeta vid uppställandet av sin allmänna förskingringsbestämmelse, utgjordes väsentligen av spridda stadganden i de civila balkarna i 1734 års lag.²⁾ Brottsbegreppets stora konturer voro i huvudsak givna. Såsom brottets kärnpunkt framstod kränkningen av annans äganderätt till lös sak. Att äganderättskränkningen skulle antaga karaktären av ett olovligt tillägnande var även i huvudsak erkänt. Genom dessa begreppsbestämningar framträdde brottets frändskap med tjuvnadsbrottet. Gränsen mellan brottsbegreppen drog man liksom nu principiellt efter besittningsförhållandena. Det olovliga tillgreppet ur annans innehav framstod såsom det för tjuvnadsbrottet säregna momentet, vilket åsatte detsamma dess särskilt odiösa prägel. Motsättningsvis erhöll förskingringsbrottet karaktären av ett olovligt tillägnande av annans gods, det man i besittning haver. Den angivna synpunkten för brottens inbördes avgränsning fasthölls emellertid icke konsekvent, i lagförslagen lika litet som i gällande rätt, utan vissa brott, vilka enligt det sagda bort hänföras till

¹⁾ Se *Högströmer*, Allm. del sid. 173 ff. och *Naumanns Tidskrift* 1869 sid. 459 ff. — *Besträffande utländsk rätt* jfr *Allfeld* i *Vergleichende Darstellung des deutschen und ausländischen Strafrechts*, Allg. Teil Band II sid. 166 ff.

²⁾ H. B. 10: 7, 11: 4, 12: 3, 4, 10, 12 etc.

förskingring, överfördes till tjuvnadskapitlet. I huvudsak är det här fråga om de brott av förskingringskaraktär, som nu återfinnas i strafflagens 20 kap. 3 §. Att de hänfördes till tjuvnadskapitlet torde närmast bero på den lättförklarliga osäkerhet, som gjorde sig gällande vid övergången från 1734 års lags system av kasuistiska straffbestämmelser till det moderna systemet med allmänt hållna straffbestämmelser.

Bortser man från dessa ur förskingringsområdet utbrutna fall, kan man inom förskingringsbrottet urskilja två grupper av fall. Den ena gruppen kännetecknas därav, att gärningsmannen erhållit godset i sin besittning genom ett avtal, som förpliktat honom att framdeles återställa godset till ägaren eller att på visst sätt förfoga över detsamma i ägarens intresse. Denna grupp är den praktiskt ojämförligt viktigaste. Till den andra gruppen åter kan man hänföra alla fall, i vilka gärningsmannen erhållit godset i sin besittning annorledes än genom ett sådant avtal. Bland fall av sistnämnda natur hava vissa överförts till den i nuvarande 22 kap. 19 § upptagna specialbestämmelsen rörande hittegodsdeliktet. Från denna kan här bortses. Övriga fall, i vilka gärningsmannen erhållit godset i sin besittning annorledes än genom avtal, äro av underordnad praktisk betydelse (förskingring av gods, som man fått i sin besittning genom en naturtilldragelse, på grund av ett misstag, genom rättsstridig handling etc.). De hava i förslagen liksom i gällande rätt sammanförts med avtalsfallen och behandlats enligt de för de sistnämnda gällande synpunkterna.

I lagkommitténs och äldre lagberedningens förslag betraktades förskingringsbrottet såsom en form av bedrägeri, under vilket begrepp man då hänförde även flertalet av de övriga brott, vilka återfinnas i gällande strafflags 22 kap. Att just förskingringsbrottet fördes hit, finner sin förklaring i det moment av förtroendemissbruk, som i regel kännetecknar detsamma. Någon skillnad av grundläggande betydelse ansåg man enligt dåtida rättsuppfattning icke föreligga mellan ett dylikt svikande av förtroende och det svikliga förledandet, som numera anses utgöra bedrägeribrottets särmerke.

Straffet för förskingring var i lagkommitténs förslag detsamma som straffet för egentligt bedrägeri¹⁾ och vid båda brotten uppställdes målsägandens angivelse såsom förutsättning för allmän åklagares åtalsrätt.²⁾

I äldre lagberedningens förslag stadgades likaledes samma straff för förskingring som för egentligt bedrägeri.³⁾ I fråga om åtalsrätten

¹⁾ L. K:s förslag till straffbalk 24: 2 mom. 11 jfrt med § 1.

²⁾ L. K:s förslag till straffbalk 24: 23 jfrd med förslaget till rätttegångsbalk 2: 9.

³⁾ Aldre L. B:s förslag till straffbalk 25: 2 mom. 11 jfrt med § 1.

företogs emellertid den ändringen, att förskingringsbrottet underkastades målsägandens uteslutande åtalsrätt, varemot det egentliga bedrägeribrottet lades under allmänt åtal.¹⁾

Bedrägerikapitlet i äldre lagberedningens förslag upptogs i väsentliga delar i det förslag till författning angående ansvar för förfalskning och bedrägeri, som av Kungl. Maj:t förelades 1856—1858 års riksdag. Förskingringsbrottet behandlades även i detta förslag såsom en form av bedrägeri och likställdes i straffbarhetskänseende fortfarande med det egentliga bedrägeribrottet.²⁾ Åtalsregeln bibehölls oförändrad.³⁾

Vid behandlingen i lagutskottet underkastades förslagets bedrägerikapitel en omfattande omarbetning.⁴⁾ Den ledande synpunkten var härvid en strävan att skilja de egentliga bedrägerifallen från övriga i förslagen såsom bedrägeri betecknade fall. Skiljemärket fann utskottet i det svikliga förledande, som kännetecknar bedrägeri i teknisk mening. Från denna utgångspunkt företog utskottet en omgruppering av de i förslagets bedrägerikapitel upptagna brotten genom att i kapitlets första §§ sammanföra de brott, som ur den angivna synpunkten ägde bedrägerikaraktär. Till denna grupp anslöto sig övriga brott efter synpunkterna »missbruk av förtroende» och »annan oredlighet». Under synpunkten »missbruk av förtroende» inordnades bland annat förskingringsbrottet. Förskingringsbrottets frigörande från dess sammanhang med bedrägeribrottet ledde till, att förskingring underkastades lindrigare straff än bedrägeri.⁵⁾ Åtalsrätten förbehölls fortfarande målsäganden ensam.⁶⁾

De av lagutskottet angivna grundsatserna vunno anslutning hos ständerna och förslaget upphöjdes till lag såsom K. F. den 7 september 1858 om förfalskning, så ock om bedrägeri och annan oredlighet.⁷⁾

Förordningens kapitel om bedrägeri och annan oredlighet övergick med smärre ändringar i 1864 års strafflag, därvid förskingringsbestämmelsen upptogs i 11 §. Målsäganden förklarades, liksom i 1858 års förordning, ensam berättigad att åtala förskingringsbrott (21 §).

Genom senare lagstiftning har förskingringsbrottet underkastats strängare regler såväl i fråga om straffet som beträffande åtalsrätten.

Straffet för förskingring skärptes genom lagen den 20 juni 1890 ang. ändring i vissa delar av strafflagen. Lagändringen innebar, såvitt

¹⁾ Äldre L. B:s förslag till straffbalk 25: 27.

²⁾ 24 § 14 mom. jfrt med 23 §. Se K. Prop. 59/1856—1858.

³⁾ § 46.

⁴⁾ L. U:s betänkande 40/1856—1858 och utlåtande 52/1856—1858.

⁵⁾ L. U:s förslag 33 § jfrd med 22 §.

⁶⁾ L. U:s förslag 43 §.

⁷⁾ Beträffande förskingringsbestämmelsen, se 33 § jfrd med åtalsregeln i 43 §.

förskingringbrottet angår, att straffarbete och förlust av medborgerligt förtroende infördes i strafflatituden. Denna skärpning motiverades av nya lagberedningen, vars förslag med vissa smärre ändringar lagts till grund för 1890 års lag, därmed, att de i 11 § upptagna brotten stundom kunde vara av särdeles grov beskaffenhet och medföra en högst betydande egendomsförlust.¹⁾

Det kan tilläggas, att genom 1890 års lag trolöshetsbrottet i straffbarhetshänseende likställdes med förskingring, därvid nya lagberedningen framhöll att trolöshetsbrottet »innefattade svikande av ett lämnat förtroende och följaktligen voro närmast jämförligt med åtskilliga brott, som hemfölla under 11 §».²⁾

Nya lagberedningens förslag avsåg även förändring av åtalsrätten bland annat vid förskingring och trolöshet. Beredningen föreslog nämligen — med den korta motiveringen att giltig grund ej syntes förefinnas att förmena en förorättad målsägande allmän åklagares bistånd — sådan ändring av 22 kap. 21 § strafflagen, att brotten skulle få efter målsägandens angivelse åtalas av allmän åklagare.³⁾ Häremot anmärkte tre justitieråd vid förslaget granskning inom Högsta Domstolen, att de ansåge giltiga skäl saknas för den föreslagna utsträckningen av allmän åklagares åtalsrätt.⁴⁾ Vid förslaget föredragning i statsrådet framhöll emellertid Departementschefen, att det med avseende å beskaffenheten av ifrågavarande brott icke syntes lämpligt att deras beivran skulle uteslutande vara beroende av målsägandens åtgöranden utan rätt för denne att påkalla allmän åklagares bistånd,⁵⁾ och i enlighet härmed upptogs den av nya lagberedningen föreslagna bestämmelsen i den Kungl. propositionen.

Granskningen inom lagutskottet ledde till nya anmärkningar mot förslaget, i vad det avsåg ändring av 22 kap. 21 § strafflagen. Lagutskottet anförde:⁶⁾ »Såsom skäl för den föreslagna ändringen av denna § har nya lagberedningen endast anfört, att man ej borde förmena en förorättad målsägande allmän åklagares bistånd vid beivrande av de i . . . 11 och 14 §§ omförmälda förbrytelser. Den föreslagna förändringen medför dock även en annan verkan än den att målsäganden vid åtalets utförande kan erhålla allmän åklagares biträde. Enligt 19 § 4 mom. av förordningen om strafflagens införande blir nämligen följden den att

¹⁾ Nya L. B:s förslag sid. 93 vid K. Prop. 21/1890.

²⁾ Nya L. B:s förslag sid. 93.

³⁾ Nya L. B:s förslag sid. 94.

⁴⁾ H. D:s prot. i lagärenden den 18 december 1889 vid K. Prop. 21/1890 sid. 27.

⁵⁾ Statsrådsprot. den 14 februari 1890 vid K. Prop. 21/1890 sid. 9.

⁶⁾ L. U:s utlåtande 44/1890 sid. 13.

sedan målets handläggning framskridit till en viss punkt, det icke längre står i målsägandens makt att få målet nedlagt, vadan förlikning mellan målsäganden och svaranden är i fråga om ansvarspåföljden utesluten. Detta anser utskottet icke vara lämpligt beträffande de här ifrågavarande brotten, vid vilka det kan vara för målsäganden ganska fördelaktigt att ingå på en förlikning, och vilkas beskaffenhet icke är sådan att det allmänna rättsmedvetandet påkallar deras bestraffning, då målsäganden är villig att nedlägga sin talan. Utskottet har därför föreslagit att 22 kap. 21 § måtte oförändrad bibehållas».

Denna hemställan bifölls av riksdagen och därmed förföll frågan vid 1890 års riksdag.

Redan vid 1893 års riksdag väcktes emellertid ånyo förslag om en utsträckning av åtalsrätten vid förskingring och trolöshet, denna gång genom en motion i andra kammaren¹⁾. Motionären framhöll till en början, hurusom stöld och snatteri vore underkastade allmänt åtal, medan det däremot vid förskingring och trolöshet ensamt vore beroende av målsäganden, huruvida åtal skulle ske. En sådan olikhet vore icke betingad av brottens beskaffenhet. Den, som åtagit sig att vårda annans tillhörigheter och därför vore tillförsäkrad ersättning men i stället förskingrade desamma, beginge ett brott, som ofta och med rätta kunde betraktas såsom straffbarare än mångt tillgrepp för ett tarvligt livs uppehälle. Bedrägeri och annan oredlighet hade snarare till- än avtagit. Sådana brott hade visserligen i ganska stort antal blivit beivrade och bestraffade, men tillika måste erkännas, att flera dylika förbrytelser till följd av målsägandens medgörlighet eller fruktan för kostnader och obehag undgått lagens näpst. Exempler smittade, och icke nog därmed; komme det ofta att upprepas, att personer med bildning, som tillgripit andras medel, lämnades utan åtal eller, där sådant ägt rum, befriades på grund av allmän åklagares ansedda obehörighet, kunde detta giva anledning till att i vidsträckt lager av svenska folket den mening satte sig orubbligt fast, att man i vårt land faktiskt hade en lagstiftning för underklassen och en annan för överklassen. Detta kunde icke gagna samhället, och den slappa affärsmoral, som yttrade sig i det tillväxande antalet förskingrings-, försnillnings- och förfalskningsbrott, kunde icke vara till heder för landet och till nytta för samhällsfridens bevarande. Motionen utmynnade i ett förslag, att riksdagen måtte besluta, att allmän åklagare skulle åtala de brott, som i 11 och 14 §§ av 22 kap. strafflagen omnämdes, och att således, av de i samma kapitels 21 § stadgade undantag, 11 och 14 §§ måtte utgå.

¹⁾ A. K. motion 15.1893.

Sedan motionen remitterats till lagutskottet, hemställde utskottet, att densamma icke måtte vinna riksdagens bifall¹⁾. Lagutskottet anförde efter att hava refererat vad beträffande åtalsrätten vid dessa brott förekommit vid 1890 års riksdag: »Den ställning till förevarande fråga, som lagutskottet vid 1890 års riksdag intagit, finner utskottet ej anledning att frånträda. Utskottet anser sålunda fortfarande de förbrytelser, varom här är fråga, innefatta kränkning av det enskilda förtroendet, och att av sådan grund endast den kränkte själv bör äga att påkalla rättskränkningens bestraffande. Privata hänsyn av mer eller mindre ömtålig art kunna för den, mot vilken rättskränkningen riktats, innefatta tillräcklig anledning att ej åt offentligheten prisgiva sina enskilda affärer; och dessa hänsyn bör lagstiftaren icke utan tvingande skäl lämna åsido. Utskottet har därjämte icke kunnat undgå att finna, huru som ett bifall till motionärens framställning ingalunda skulle i den utsträckning, motionären synes vilja antaga, främja syftet med densamma. Av ifrågavarande förbrytelsers egenskap att utgöra rättskränkningar av övervägande enskild natur följer nämligen, att ett verksamt ingripande från målsägandens sida under alla omständigheter erfordras för att ett anställt åtal må vinna åsyftad utgång, och det torde knappast behöva påpekas, huru det för en åklagare, som i förlitande på verksamt bistånd från målsägandens sida anhängiggjort ansvarstalan, måste ställa sig synnerligen vanskligt att föra denna till åsyftat slut, om av en eller annan anledning det utlovade eller åtminstone påräknade understödet bleve helt lamt eller till äventyrs fullständigt utebleve».

Vid ärendets behandling i riksdagen blev detsamma emellertid av båda kamrarna återförvisat till lagutskottet.

I nytt utlåtande²⁾ anförde utskottet, att de i kamrarna förda diskussionsprotokollen gäve vid handen, att återremissen varit föranledd av den allmänna åsikten om behovet av en sådan förändring av 22 kap. 21 § strafflagen, att bestämmelserna angående åtalsrätten med avseende å ifrågavarande slag av brott bragtes i överensstämmelse med motsvarande stadganden i Kungl. propositionen till 1890 års riksdag. I enlighet härmed föreslog utskottet sådan ändring av 22 kap. 21 § strafflagen, att allmän åklagare erhöles rätt att åtala förskingrings- och trolöshetsbrott, därest målsägande angäve brottet till åtal.

Utskottets förslag antogs av båda kamrarna, vilket riksdagens beslut anmäldes genom underdånig skrivelse n:r 60.

¹⁾ L. U: s utlåtande 10/1893 sid. 5.

²⁾ L. U: s utlåtande 32/1893 sid. 8.

Över lagförslaget hördes Högsta Domstolen, vilken lämnade det samma utan anmärkning, varefter lag i ämnet utfärdades den 9 juni 1893.

Utländsk
rätt.

I den *utländska rätten*¹⁾ har förskingringsbrottet i allmänhet underkastats allmänt åtal oberoende av målsägandens angivelse. Detta gäller till en början finsk och dansk rätt, beträffande den sistnämnda dock med visst undantag vid förskingring av penningar (finska strafflagen 29 kap. 1 § och danska strafflagen 252—254 §§).

Även i fransk och tysk rätt är förskingring åklagarebrott (franska strafflagen art. 408, tyska strafflagen 246 §). Från denna regel gör den tyska rätten endast undantag för vissa särskilt kriminaliserade bagatellfall, vid vilka åtal förutsätter målsägandens angivelse (tillgrepp av föremål av ringa värde på grund av nödställd belägenhet, § 248 a, och tillgrepp av närings- eller njutningsmedel o. dyl. av ringa värde för omedelbart förbrukande, § 370 mom. 5). Dessa specialbestämmelser avse både tjuvnad och förskingring.

En delvis avvikande ståndpunkt intar den norska strafflagen, som enligt 264 § vid förskingring låter allmän åklagare föra talan endast där den förnärmade så påfordrar eller åtal påkallas av »allmänna hänsyn». Såsom allmänna hänsyn av denna art anföras i motiven²⁾, att brottet bedrivs yrkesmässigt på så sätt, att någon missbrukar den enes förtroende efter den andres, eller att förskingringen i sina verkningar drabbar ett flertal personer. Avgörandet huruvida allmänna hänsyn fordra brotets åtalande, synes tillkomma åklagaremyndigheten³⁾. Samma åtalsregler gälla enligt 264 § i vissa fall av förskingring (eller tjuvnad) av livsmedel eller njutningsmedel eller av andra föremål, beträffande de sistnämnda där de icke hava högre värde än fem kronor (»naskeri» enligt 262 §).

I de båda danska strafflagsförslagen av 1912 och 1917 är förskingringsbrottet underkastat allmänt åtal (1912 års förslag 281 §, 1917 års förslag 247 §). Från denna regel uppställer 1912 års förslag ett undantag beträffande vissa bagatellfall i huvudsaklig överensstämmelse med den norska lagen, dock utan att angiva ett fixt värde å det tillgripna (289 § jfrd med 283 och 279 §§). Åtal skall alltså i dessa fall ske endast efter angivelse eller där så påfordras av allmänna hänsyn. 1917 års förslag åter föreskriver genomgående allmänt åtal vid försking-

¹⁾ Se *Allfeld.* i *Vergleichende Darstellung des deutschen und ausländischen Strafrechts* Allg. Teil Band II sid. 169 ff.

²⁾ 1896 års kommissionsbetänkande sid. 238.

³⁾ Se *Hagerup*, *Almindelig borgerlig Straffelov* ad § 77.

ring, men förklarar, att där fråga är om förskingring av kvarglömda saker eller av saker, som genom en liknande tillfällighet kommit i den skyldiges besittning (254 § 2 mom.), eller där brottet är särskilt ringa på grund av det tillgripnas obetydliga värde eller de omständigheter, under vilka handlingen förövats (256 §), åtal kan bortfalla, om den förnärmade begär det (259 §). I den delen gälla vid motsvarande fall av tjuvnad samma regler.

Slutligen kan anmärkas, att både 1909 års och 1919 års tyska förslag såsom regel hänföra förskingring under allmänt åtal (1909 års förslag 271 §, 1919 års förslag 364 §). Båda förslagen fordra emellertid vid vissa bagatellartade förskingringar (eller tjuvnadsbrott) målsägandens angivelse (1909 års förslag 272 §, 1919 års förslag 366 §).

Den starka ökningen av förskingringsbrottens antal under de senare *Motivering.* åren låter en förnyad prövning av frågan om åtalsrätten vid dessa brott framstå såsom påkallad.

Härvid kan man icke undgå att taga i betraktande, att förändrade ekonomiska förhållanden i närvarande tid låta förskingringsbrottets beivrande i vida högre grad framstå såsom ett allmänt intresse än i äldre tider. Det ekonomiska livets utveckling har medfört, att den enskilde i allt större utsträckning nödgats anlita annans hjälp för förvaltning av sina tillgångar och genomförandet av sina affärer. Att dessa uppdrag redligen utföras har därför blivit ett intresse, som nära berör icke blott den enskilda person, som i det särskilda fallet lämnat uppdraget, utan allmänheten i dess helhet. Särskilt skarpt framträder detta, där uppdraget anförtrotts en person, som yrkesmässigt tillhandagår allmänheten med dylika uppdrags utförande. Där denne förskingrar de anförtrodde medlen, torde det ligga i öppen dag, att hans gärning icke är uttömmande bedömd genom en hänvisning till den kränkning av enskilt förtroende, vartill han gjort sig skyldig. Hänsynen till det ekonomiska livets tryggande gör sig här med tvingande kraft gällande vid sidan av hänsynen till den enskilde, som närmast drabbats av brottet. Denna synpunkt framträder i själva verket mer eller mindre även vid andra fall av förskingring. I denna del må här allenast erinras om faran för att den, som en gång olovligen tillägnat sig annans egendom, skall, där brottet icke allvarligt beivras, utsätta även andra personer för förmögenhetsförlust.

Man torde med skäl kunna ifrågasätta, huruvida målsäganden är

skickad att på ett tillfredsställande sätt tillgodose de allmänna intressen, som påkalla förskingringsbrottets beivrande.

För den, som av annan tillskyndats förmögenhetsförlust, framstår, naturligt nog, kravet på den lidna skadans ersättning såsom det väsentliga. Inför detta krav, som ofta dikteras av ett ekonomiskt tvångsläge, får lätt den kränkta rättskänslans fordran på den skyldiges bestraffande träda i bakgrunden. Förmår förskingraren att genom intresserade personers mellankomst ställa i utsikt ekonomiska förmåner för den händelse åtal uteblir, låter därför målsäganden ej sällan frågan om åtal förfalla. Jämväl andra hänsyn av enskild art kunna härvid medverka, hänsyn för den skyldige och hans släkt och obenägenhet att utsätta sina privata förhållanden för offentlig diskussion. Alla dessa omständigheter äro ägnade att i väsentlig grad förringa de nödiga garantierna för att statens straffanspråk, där det lägges i målsägandens hand, skall komma till sin rätt.

Emot dessa synpunkter har anförts, att det vore ett krav av naturlig rättvisa, att i första hand den omedelbart kränktes skada ersattes, och att staten icke genom att mot hans vilja framtvunga ett rättsförfarande finge öka det lidande, som genom brottet tillskyndats honom. Där icke ens den, som närmast berörts av brottet, påkallade dess beivrande, läte även den allmänna rättskänslan bero vid att brottet lämnades obestraftat.

Vad till en början angår den sist anförda synpunkten, synes denna väsentligen bero på en bristfällig analys av de faktiska förhållandena. Ett är att allmänheten icke plägar lägga målsäganden till last, om han icke beivrar brottet. De motiv, som för honom i regel äro bestämmande, äro alltför allmänmänskliga för att han icke skulle kunna påräkna förståelse. En annan fråga är däremot, huruvida det verkligen tillfredsställer rättskänslan, att ett brott, som ofta vittnar om de lägsta bevekelsegrunder, undgår laga näpst. Denna fråga måste säkerligen besvaras nekande.

Vad härefter beträffar hänvisningen till den betydelse, rätten att själv bestämma över brottets beivrande äger för målsäganden, måste erkännas, att dennes intresse av att brottets ekonomiska följder i största möjliga mån undanröjas, även är ett samhällsintresse. Frågan blir emellertid, huruvida detta samhällsintresse är av den betydelse, att det kan uppväga kravet på ett konsekvent beivrande av brottet.

Man kan icke förbise, att statens straffanspråk i målsägandens hand ofta får tjäna syften, som helt ligga utanför det verkliga straffändamålet. Straffhotet nedsjunker härvid till påtryckningsmedel i ekonomiska intressens tjänst, vilket är oförenligt med straffets egenskap av offentlig-

rättslig reaktion mot rättskränkningen. Denna omständighet åter sätter betydelsefulla samhällsvärden på spel.

Till en början kan svårligen förnekas, att det för rättskänslan framstår såsom stötande, att den, som gjort sig skyldig till ett grovt brott, kan undgå straff redan på den grund att förmögna fränder och vänner förmå förnöja målsäganden, medan åter den mindre lyckligt lotade, vilken begått enahanda brott, underkastas strängt straff. En sådan av ekonomiska hänsyn betingad ojämnhet vid brottens beivrande är ägnad att förvilla rättsbegreppen och undergräva tilliten till lagens oväld. Detta kan ej heller bortförklaras genom en hänvisning till att den sociala missaktning, för vilken förskingraren genom sitt brott utsätter sig, dock innefattar ett lidande, som ofta kan vara lika svårt som det av staten ådömda strafflidandet. Denna rent sociala påföljd drabbar i minst lika hög grad den dömden som den, vilken går straffri, och kvar står det obestridliga faktum, att staten till detta lidande i det ena fallet men ej i det andra fogar ett strafflidande, utan att denna olikhet betingas av brottens egen beskaffenhet.

Vidare måste man beakta de allvarliga vådor, som ur generalpreventiv synpunkt äro förbundna med ett dylikt sakernas tillstånd. Det kan icke undvikas, att lagens straffhot väsentligen förlorar i skärpa, där det förknippas med möjligheten att genom andras ekonomiska uppoffringar ernå straffrihet. Härigenom förslappas rättskänslan och ökas faran för en ytterligare utbredning av förskingringsbrotten.

Slutligen kan man icke helt bortse från faran för att straffhotet av målsäganden skall missbrukas till rena utpressningar mot gärningsmannen och hans närmaste.

Emot de sålunda anförda synpunkterna torde målsägandens i och för sig beaktansvärda ekonomiska och rent personliga intressen icke kunna tillerkännas avgörande betydelse. Vad hans rent personliga intressen beträffar, är att märka, att de viktigaste bland dem tillgodoses genom bestämelsen att tillgrepp, som förövats av en nära anförvant, ej må åtalas av annan än målsäganden (22 kap. 20 § strafflagen jfrd med 21 §). Ändring av denna bestämmelse torde icke ifrågakomma. I övrigt lär man åter vara nödsakad att låta hänsynen för den enskilde träda tillbaka för allmänna hänsyn.

Till de allmänna synpunkter, som sålunda tala för en utsträckning av åtalsrätten vid förskingringsbrottet, sluta sig andra skäl, vilka framgå av en jämförelse mellan förskingringsbrottet och angränsande brottstyper.

Sålunda synes till en början en inskränkning av allmän åklagares åtalsrätt vid förskingringsbrottet stå illa samman med bestämelsen, att

det närbesläktade tjuvnadsbrottet oberoende av målsägandens angivelse skall vara underkastat allmänt åtal. Detta visar sig till en början, om man besinnar, att gällande strafflag under tjuvnadskapitlets 3 § inrymt ostridiga förskingringsfall. Allvarligare är emellertid, att genom gällande åtalsbestämmelser de vanskliga spørsmål, som ofta möta vid gränsdragningen mellan tjuvnad och förskingring, tillerkänts icke blott straffrättslig utan även processuell betydelse. Därest domstolarna stanna vid olika beslut i fråga om brottets rubricering, kan följden bliva, att överrätten nödgas undanröja ett fällande utslag allenast på den grund, att brottet icke anses hänförligt till tjuvnad utan till förskingring och att åklagaren vid sådant förhållande saknar behörighet att utan målsägandens angivelse föra talan i målet. Att dylika stötande resultat i möjligaste mån undvikas, är tydligen ett önskemål av beaktansvärdaste art.

Även en jämförelse med de i strafflagens 23 kapitel upptagna gäldenärsförbrytelserna ger vid handen, att gällande lags åtalsbestämmelser lida av bristande följdriktighet. Gäldenärens åtgärd att, på sätt i 23 kapitlets 1 och 2 §§ sägs, borgenärerna till förfång sälja eller annorledes »förskingra» sina egna ägodelar, är underkastad allmänt åtal oberoende av målsägandens angivelse. Där åter konkursförvaltaren, som fått boets medel om händer, förskingrar denna för honom främmande egendom, är åklagaren förhindrad ingripa, med mindre målsäganden anger brottet till åtal. Det torde ligga i öppen dag att en sådan olikhet i brottens beivrande står i strid med sakens natur. Den utvidgning av åtalsrätten vid de i 23 kap. 2 § omnämnda brotten, som ägde rum genom lagen den 13 maj 1921, bör därför följdriktigt medföra en utvidgning av åtalsrätten även vid det egentliga förskingringsbrottet i 22 kap. 11 §.

En anmärkning av allmännare art, som framförts i diskussionen om åtalsrätten vid förskingringsbrottet, har i det föregående lämnats å sido. Den går ut på att förskingringsbrottet till sin natur vore sådant, att ett verksamt ingripande från målsägandens sida under alla omständigheter erfordrades för att ett anställt åtal skulle kunna vinna åsyftad utgång. Där målsäganden tredskades, skulle därför åklagarens åtalsrätt bliva praktiskt betydelselös.

Denna anmärkning vilar i första hand på den träffande iakttagelsen, att just vid förskingringsbrottet, vilket ju i regel utvecklar sig mot bakgrunden av ett mellan enskilda personer träffat avtal, den kränkte medparten har särskilt stora möjligheter att nedtysta brottet. Härigenom kan givetvis åklagarens ställning understundom bliva vansklig. Saken har emellertid även en annan sida. Till en början visar erfarenheten,

att de verkligt betydande förskningsbrotten svårligen i längden låta sig nedtystas. Där de en gång kommit till offentlighetens kännedom, kan icke det allmänna, utan att dess auktoritet äventyras, falla till föga för målsägandens obenägenhet att tillhandagå med erforderderliga upplysningar. Vidare får möjligheten av att målsäganden skall tredskas icke överskattas. Fastmera måste man beakta den väsentliga skillnad, som består mellan obenägenheten att själv draga ett brott inför rätta och ett trotsande av offentlig myndighet, där denne å tjänstens vägnar infor drar upplysningar. Bland de personer, som låta ett förskningsbrott passera obeivrat, skall säkerligen endast ett fåtal vara villigt att bereda åklagarmyndigheten allvarliga svårigheter, där saken en gång dragits inför offentligheten.

Även om de i det föregående anförda synpunkterna tillerkännas giltighet, kan ifrågasättas, *huruvida icke en utsträckning av åtalsrätten bör begränsas till de grövsta fallen av förskningring*. Helt allmänt kan beträffande denna fråga förutskickas, att en uppdelning av brottsområdet, där den skall vila på rationella grunder, måste taga hänsyn till en mångfald olika omständigheter, vilka svårligen kunna sammanfattas i en åtalsregel, som tillfredsställer de nödiga kraven på bestämdhet och enkelhet i rätts-tillämpningen.

Man kunde till en början tänka sig, att åklagaren tillerkändes obegränsad åtalsrätt allenast där brottet förövats av en person, som yrkesmässigt tillhandaginge allmänheten med penningförvaltning eller andra ekonomiska uppdrags utförande. Genom en dylik uppdelning skulle man emellertid endast tillgodose en av de omständigheter, som företrädesvis påkalla allmän åklagares ingripande. Där en person, vilken icke tillhörde denna särskilda grupp, förskingrade stora belopp eller upprepade gånger gjorde sig skyldig till smärre förskningringar, skulle åklagaren fortfarande vara beroende av målsägandens angivelse, oaktat även i dessa fall föreligga moment, vilka göra brottets beivrande till en samhällelig nödvändighet. Härtill komma de vanskliga gränsfrågor, vilka äro ofrånkomliga, där begrepp sådana som »yrkesmässighet» och tillhandagående av »allmänheten» införas i lagstiftningen. Att giva dessa begrepp processuellt avgörande betydelse, synes därför vara ägnat att väcka betänkligheter.

Vad härefter beträffar frågan om begränsning av åtalsrätten i de fall, där det förskingrade har ringa värde, torde en sådan anordning för svensk rätts del förutsätta, att en fix värdegräns anges i lagen. En sådan värdegräns kommer emellertid alltid att framstå såsom godtycklig. Vidare är det tillgripnas värde icke ensamt för sig avgörande för brotts-

lighetsgraden, utan de omständigheter, under vilka tillgreppet skett, påkalla i sin mån beaktande. Mot det anförda torde avgörande betydelse icke kunna tillmätas den omständigheten, att den svenska rätten dock anlagt värdesynpunkten vid gränsdragningen mellan stöld och snatteri. Förhållandena vid tjuvnadsbrottet visa fastmera, att värdegränsen icke låter sig undantagslöst upprätthållas. Sålunda har 20 kap. strafflagen låtit gränsen mellan stöld och snatteri falla vid grov tjuvnad (4 §), vid återfall (6 §) och vid tillgrepp, som förövats å särskilda ställen eller tider (8 §). Ej ens i den mån värdegränsen upprätthållits, har den vid tjuvnadsbrottet tillerkänts betydelse i åtalshänseende. Redan dessa omständigheter torde tala emot, att det tillgripnas värde erhåller avgörande betydelse i fråga om åtalsrätten vid förskingringsbrottet.

Härtill kommer, att en utsträckning av åtalsrätten vid förskingringsbrottet enligt sakens natur endast i ringa omfattning är ägnad att drabba smärre förskingringar. I regel är det just dessa, som undandraga sig utomståendes uppmärksamhet, där de icke av målsäganden angivas till åtal, vadan åklagaren endast i undantagsfall skall hava anledning att av eget initiativ ingripa till deras beivrande. Belysande är en jämförelse med förhållandet vid de i 20 kap. 3 § strafflagen upptagna brotten. Liksom vid de nu behandlade är det där ofta fråga om smärre tillgrepp av anførtrott gods. I den delen torde det vara tillfyllest att hänvisa till de mångfaldiga snatterier, som i ett hushåll eller i en affär kunna förövas av tjänstehjon eller handelsbetjänte. Veterligen har emellertid åklagarens självständiga åtalsrätt vid dessa brott icke medfört några olägenheter.

Ytterligare en begränsning av åtalsrätten kan ifrågasättas, där man tar hänsyn till, att 22 kap. 11 § omfattar både förskingring av anførtrott gods och förskingring av sådant gods, som annorledes än genom avtal kommit i gärningsmannens besittning. Vid fall av sistnämnda typ saknas det moment av förtroendemissbruk, varmed äganderättskränkningen vid de förstnämnda är förknippad. Så till vida skulle visst fog förefinnas att till mildare behandling utsöndra de fall, där godset annorledes än genom avtal kommit i gärningsmannens besittning. Emellertid äro dessa fall av den ringa praktiska betydelse, att en särskild åtalsbestämmelse för deras vidkommande knappast framstår som påkallad. Särskilt må härutinnan anmärkas, att den tolkning synes äga fog, vilken under 22 kap. 19 § strafflagen hänför olovlig föryttring och andra verkliga förskingringshandlingar beträffande hittegods.¹⁾ Genom denna tolk-

¹⁾ Jfr *Thyrén*, Förberedande utkast till strafflag, Sp. Del III sid. 121.

ning hava dessa företrädesvis ömmande förskingringsfall undantagits från den beträffande 22 kap. 11 § gällande åtalsregeln och gjorts till föremål för målsägandens exklusiva åtalsrätt (22 kap. 19 § jfrd med 21 §). En ändring av den för hittegodsförskingring gällande åtalsregeln torde icke från de för 22 kap. 11 § gällande synpunkterna vara påkallad, vadan en utsträckning av åtalsrätten i denna del icke synes för närvarande behöva ifrågakomma.

Viktigare praktiska resultat skulle uppnås, där man med svensk lagstiftning införlivade den i norsk rätt gällande regeln, enligt vilken allmän åklagare vid förskingringsbrottet äger att oberoende av angivelse väcka åtal endast där sådant påkallas av »allmänna hänsyn». En sådan regel är, där den handhaves av en högt kvalificerad åklagarekår, ägnad att i vidaste utsträckning tillgodose de olika synpunkter, som i det särskilda fallet göra sig gällande. Den förutsätter emellertid en synnerligen vidsträckt prövningsfrihet, vilken icke synes vara förenlig med den eljest i svensk rätt gällande regeln, att åklagaren, där sannolika skäl för brottets verklighet förefinnas, är oberoende av opportunitetshänsyn berättigad och pliktig att beivra brottet. Ett avvikande från denna grundsats lär icke kunna ifrågakomma vid en lagändring av så begränsad omfattning som den föreliggande.

Med hänsyn till vad i det föregående anförts synas övertvägande skäl tala för en sådan utsträckning av åtalsrätten vid det i 22 kap. 11 § upptagna förskingringsbrottet, att detta brott utan inskränkning lägges under allmänt åtal. Detta syfte vinnes, där den i 22 kap. 21 § givna åtalsregeln, såvitt den avser förskingringsbrottet, får utgå.

En ändring av åtalsrätten vid förskingringsbrottet är ägnad att i större eller mindre mån återverka även på de regler, som meddelats i fråga om andra brottstyper.

Till en början kommer härvid i betraktande *bestämmelsen i 22 kap. 22 kap. 14 § om trolöshet mot huvudman.* 22 kap. 14 § strafflagen.

Trolöshetsbrottet har i åtalshänseende följt samma utvecklingslinjer som förskingringsbrottet. Genom lagen den 20 juni 1890 likställdes det jämväl i straffbarhetskänseende med förskingringsbrottet.

För en fortsatt enhetlig behandling av åtalsbestämmelserna vid trolöshet och förskingring synas starka skäl tala.

Lagen skiljer mellan rättegångsfullmäktigs trolöshet och trolöshet vid sysslomannauppdrags utförande.

Beträffande det sistnämnda, ojämförligt viktigaste, fallet kunna samma huvudskäl anföras till förmån för en utsträckning av åtalsrätten som vid förskingringsbrottet.

Sysslomannens trolöshet har karaktären av ett rent förmögenhetsbrott. Dess frändskap med förskingringsbrottet framgår ytterligare däraf, att båda brotten förutsätta, att gärningsmannen bereder sig eller annan oberättigad vinning på den förfördelades bekostnad. Härtill kommer att trolöshetsbrottet liksom flertalet förskingringsbrott innebär en grov kränkning av avtalsförpliktelser, vilkas redliga uppfyllande är av framträdande betydelse för det ekonomiska livet. Sysslomannens uppdrag går ut på företaget av ekonomiska rättshandlingar för huvudmannens räkning. Genom den rättsliga förfogandemakt han för detta ändamål erhåller över huvudmannens förmögenhet, sättes den oredlige sysslomannen i vidaste utsträckning i stånd att bereda sig orättmätig vinning på huvudmannens bekostnad. Dennes såväl fasta som lösa egendom, fordringsrätter och andra förmögenhetsrätter av alla slag kunna genom sysslomannens trolöshet sättas på spel. Till sin räckvidd framstår därför trolöshetsbrottet såsom ett av de mest omfattande förmögenhetsbrotten. Denna omständighet i förening med sysslomannauppdragets stora praktiska betydelse är väl ägnad att motivera allmän åtalsrätt vid detta brott.

Till de angivna omständigheterna sluter sig en annan, vilken ur processuell synpunkt torde äga avgörande betydelse. Trolöshetsbrottet, antar, liksom förskingringsbrottet, synnerligen ofta formen av ett olovligt förfogande över lös egendom, särskilt penningar. Det torde vara allmänt erkänt, att de frågor rörande gränsdragningen mellan trolöshet och förskingring, som i dessa fall uppkomma, höra till förmögenhetsbrottens vanskligaste gränsspörsmål¹⁾. Så länge lagen för trolöshet och förskingring uppställer samma strafflatituder och enahanda åtalsregler, nedsjunker emellertid frågan, huruvida ansvar skall ådömas för trolöshet eller för förskingring vid rättstillämpningen till en ren citeringsfråga. Låter man åter de båda brotten följa olika åtalsregler, erhålla gränsfrågorna en eminent praktisk betydelse. Av deras lösning blir det då beroende, huruvida åklagaren i det givna fallet äger att oberoende av angivelse beivra brottet eller ej. De allvarliga olägenheter, vilka genom en dylik anordning skulle uppkomma, äro alltför uppenbara för att utan nödtvång kunna lämnas å sido.

Vad härefter angår den i 22 kap. 14 § strafflagen upptagna bestämmelsen om *rättegångsfullmäktigs trolöshet*, äger denna en delvis annan karaktär än den förut behandlade. Dess syfte är att skydda huvud-

¹⁾ Se *Wetter*, Om trolöshet mot huvudman, särskilt sid 272 ff.

mannen mot oredlig processföring från hans rättegångsfullmäktiges sida, och detta oavsett huruvida fråga är om en rättegång med ekonomiskt föremål eller ej. Så till vida sträcker sig bestämmelsen uppenbarligen utöver förmögenhetsbrottens område. Att rättegångsfullmäktigs trolöshet till sin natur är sådan, att den bör höra under allmänt åtal, torde utan vidare framgå därav, att hans oredliga processföring ju icke blott kränker hans huvudman utan även riktar sig mot statens dömande verksamhet.

Sistnämnda synpunkt bör även anläggas vid den i 14 §:s sista stycke upptagna bestämmelsen om *förledande till oskäligen rättegång*.

Man torde därför böra stanna vid det resultat, att samtliga i 22 kap. 14 § upptagna brott underkastas allmänt åtal och att i enlighet härmed den i 22 kap. 21 § angivna åtalsregeln beträffande dessa brott uteslutes.

Beträffande 22 kap. strafflagen i övrigt kan nämnas, att i 13 § 1 ^{22 kap. 13 §} *mom.* upptagits en specialbestämmelse rörande det fall att man mot bättre vetande nekar till pantsatt, lånt, lagt eller inlagt gods eller vad eljest det är, som hör till annan till och man i besittning haver. Detta brott är liksom övriga i samma moment upptagna brott underkastat målsägandens exklusiva åtalsrätt. Det kan med skäl ifrågasättas, huruvida icke ett nekande till anförtrott gods rätteligen bort av lagen behandlas såsom vanlig förskingring enligt 11 §. På grund härav kunde man vara benägen att åtminstone i åtalshänseende likställa brottet med det egentliga förskingringsbrottet. Emellertid synes man med hänsyn till brottets bagatellartade karaktär och i betraktande av den mera omfattande omarbetning 13 §:s ålderdomliga bestämmelser i deras helhet påkalla, för närvarande kunna bortse från en ändring av åtalsbestämmelsen.

Vad nu anförts beträffande nekande till anförtrott gods, gäller i huvudsak även den i 13 § 2 *mom.* upptagna bestämmelsen om tvesalu. Tvesalu kan understundom te sig som förskingring, men denna omständighet lär icke äga den praktiska betydelse, att en partiell lagändring i fråga om åtalsreglerna vid 13 §:s brott bör ifrågakomma.

I fråga om åtalsrätten vid de i 22 kap. 19 och 20 §§ upptagna brotten kan hänvisas till det föregående.

De *åtalsbestämmelser*, som meddelats beträffande de i *strafflagens övriga kapitel* upptagna brotten, synas icke så nära beröras av en ändring av förskingringsbrottets åtalsbestämmelse, att beträffande dem en ändring i detta sammanhang är nödig.

Däremot kunde ifrågasättas, huruvida icke de synpunkter, som i 25 kap. 11 § ^{strafflagen.} det föregående anförts till förmån för en utsträckning av åtalsrätten vid förskingringsbrottet, följdriktigt böra medföra en ändring av *bestraffningsregeln* i 25 kap. 11 § *strafflagen*. Enligt denna § skall ämbetsman, som

förskingrat tjänstemedel, dömas till avsättning, ovärdighet att i rikets tjänst vidare nyttjas och frihetsstraff. Gitter han emellertid att genast ersätta eller säkerställa det förskingrade, skall han endast dömas till avsättning. Det är obestriddigt, att den betydelse, som här tillmätts medlens ersättande eller säkerställande, förestavats bland annat av statsfinansiella hänsyn, vilka, sådana de av lagkommittén i motiven till denna bestämmelse utvecklats, sammanfalla med de ekonomiska synpunkter, vilka vid det allmänna förskingringsbrottet låta det för målsäganden framstå såsom önskvärt att äga ett verksamt påtryckningsmedel för vinnande av gottgörelse för den lidna förlusten. Där skadans ersättande icke i det ena fallet kan tillmätas straffrättslig betydelse, kan man icke utan skäl säga, att den ej heller i det andra bör hava sådan betydelse. Emellertid måste beaktas, att vid uppställandet av förenämnda regel i 25 kap. 11 § jämväl rent straffrättsliga hänsyn spelat in och att dessa i första hand varit avgörande vid bestämmelsens uppställande. Lagkommittén säger härom i motiven till 1839 års straffbalksförslag sid. 83: »Brottsligheten är i objektivt avseende ofelbart vida mindre, om ämbetsmannen gitter återställa det tillgripna och förskingrade. Den är det ock i subjektivt, om han, utan avsikt att slå under sig medlen och med kännedom att han äger full tillgång till deras återgådande, använt dem för enskilda behov, eller utlånat dem till andra. På dessa grunder, och jämväl av den anledning, att lika svår bestraffning å tillgreppet och förskingringen, evad medlen kunna återskaffas, eller ej, skulle för ämbetsmannen undanhålla de bidrag till bristens fyllande, som han eljest kunnat av andras välvilja påräkna, och varigenom staten således komme att lida en förlust, som möjligen kunnat undvikas, har kommittén föreslagit den bestämmelse, att ämbetsman, som gitter det skingrade genast ersätta eller därföre ställa sådan säkerhet, att någon skada av tillgreppet ej komma kan, må sitt brott med ämbetes mistning försona.»

Med hänsyn till den komplicerade natur berörda bestämmelse i 25 kap. 11 § strafflagen sålunda äger, synes man i detta sammanhang kunna bortse från en omarbetning av denna bestämmelse.

Ang. frågan
om över-
gångsbestäm-
melser vid
den ifråga-
satta lag-
ändringen.

Slutligen återstår frågan, huruvida den föreslagna lagändringen bör tillerkännas verkan jämväl beträffande brott, som föröfvats före dess ikraftträdande. De i lag uttalade grundsatser, som härvid komma i betraktande, återfinnas i strafflagens promulgationsförordning, vars bestämmelser rörande förhållandet mellan gammal och ny lag enligt vedertaget bruk pläga analogiskt tillämpas å straffrättsliga lagändringar i allmänhet.

I främsta rummet påkallar i detta sammanhang bestämmelsen i 5 § uppmärksamhet: »Brott, som är förövat innan nya lagen blivit gällande, men för vilket dessförinnan straff ej är bestämt genom dom, som vunnit laga kraft eller ej överklagad varder, skall efter nya lagen straffas, om det straff, som efter samma lag ådömas bör, är lindrigare än det, som i äldre lag eller författning för brottet stadgat varit.» Motsättningsvis kan man från denna bestämmelse sluta till att, där den nya lagen icke är mildare, brott, som förövats före dess ikraftträdande, skall bedömas enligt den gamla lagen.

Frågan blir då, huruvida en sådan ändring av åtalsrätten, som nu föreslagits, kan anses ingå under de från 5 § härledda grundsatserna.

Bestämmelserna om målsägandens rätt att ensam taga initiativ till vissa brotts beivrande hava en blandat processuell och straffrättslig karaktär.¹⁾

Formellt äro de processuella. Målsägandens angivelse utgör en förutsättning för att åklagarens talan skall kunna upptagas till prövning. Från denna utgångspunkt kunde man vara benägen att låta en utsträckning av åtalsrätten liksom andra processuella lagändringar äga tillämpning även vid brott, som förövats före lagändringens ikraftträdande.²⁾

Materiellt sammanhånga emellertid dessa åtalsbestämmelser på det närmaste med själva straffbestämmelserna.³⁾ Sålunda måste man till en början besinna, att målsäganden — allenast med de begränsningar, som framgå av 19 § 2 och 4 mom. promulgationsförordningen — vid angivelsebrotten äger full frihet att ensam efter eget skön avgöra, huruvida brottet skall beivras eller ej. En sådan dispositionsfrihet för målsäganden förutsätter från statens sida ett villkorligt uppgivande av straffanspråket. Vill målsäganden, av vad skäl det vara må, icke göra straffanspråket gällande, får frågan om brottets beivrande helt förfalla. En straffbestämmelse, vars tillämpning förutsätter målsägandens angivelse, är därför ägnad att praktiskt verka på samma sätt, som om den vore förknippad med en villkorlig straffrihetsgrund, tack vare den möjlighet den öppnar för gärningsmannen att genom målsägandens förnöjande undgå åtal och därmed straff. Denna omständighet låter själva straffbestämmelsen framstå såsom mildare än en straffbestämmelse, vid vilken åtalsrätt och åtalsplikt tillkomma åklagaren oberoende av angivelse. De anförda

¹⁾ Se bl. a. *Hagströmer*, Allm. del sid. 173 not 2.

²⁾ Se *Traeger* i *Vergleichende Darstellung des deutschen und ausländischen Strafrechts*, Allg. Teil Band VI sid. 425 ff.

³⁾ Se bl. a. *Assarsson*, Allm. del sid. 139 ff., *Hagströmer* Allm. del sid. 173 not 2, *Forsman*, Föreläsningar över straffrättens allmänna läror sid. 619 ff.

synpunkterna åter visa, att frågan om åtalsrättens utsträckning förutsätter en rent straffrättslig värdering av samtliga de omständigheter, som över huvud tala för och emot en rättskränkings bestraffande.

Redan vad sålunda anförts synes tala för att lagändringar, varigenom åklagaren erhåller självständig åtalsrätt, i fråga om deras giltighet i tiden likställas med sådana, som medföra en skärpning av själva straffbestämmelserna. Härtill kommer ytterligare, att det skulle stå illa samman med den förlikningsrätt, som enligt grunderna för 20 kap. 4 § rättegångsbalken får anses tillkomma målsäganden, att genom en ändring av åtalsreglerna riva upp en straffsak, som enligt äldre rätt blivit rättsgiltigt uppgjord.

Att 1864 års lagstiftare ansett 5 § principiellt tillämplig även å ändrade bestämmelser rörande åtalsrätten, synes vidare framgå av bestämmelsen i promulgationsförordningens 14 §. Denna § innehåller regeln att, därest allmän åklagare, innan strafflagen blivit gällande, talat å brott, som efter äldre lag hörde under allmänt åtal, men efter strafflagen endast kunde åtalas av målsägande eller efter hans angivelse, det skulle dömas över åtalet, ändå att målsäganden ej åskade fullföljd därav. Bestämmelsens plats i förordningen, där den ansluter sig till uppenbara undantag från 5 §, jämförd med den iögonenfallande omständigheten, att lagstiftaren ansett det överflödigt att uppställa en särskild bestämmelse för det motsatta fallet att ett brott, som tidigare varit förbehållet enskilt åtal, genom strafflagen förvandlats till åklagarebrott, låter bestämmelsen själv framstå såsom ett undantag från 5 §. Härav åter följer, att en lagändring, som förvandlar ett målsägande- eller angivelsebrott till åklagarebrott, enligt de ur 5 § härflytande rättsgrundsatser icke bör tillerkännas tillbakaverkande kraft. Denna tolkning är även den inom litteraturen företrädda.¹⁾

Vid tidigare skärpningar av åtalsrätten har man icke plägat meddela särskilda övergångsbestämmelser. Detta framgår bland annat av

lagen den 12 mars 1886, varigenom brott enligt 22 kap. 13 § 2 mom. strafflagen för visst fall underkastades allmänt åtal (Sv. F. S. 9/1886);

lagen den 14 oktober 1892, varigenom brotten enligt 23 kap. 2 och 5 §§ strafflagen förvandlades från målsägandebrott till angivelsebrott (Sv. F. S. 86/1892);

¹⁾ Se *Hagströmer*, Allm. del sid. 74 och *Assarsson*, Allm. del sid. 141 ff.

Den regel man sålunda erhåller, är uttryckligen uttalad i norska strafflagen 3 §. Den har även godkänts i motiven till 1909 års tyska strafflagsförslag (sid. 6) och i motiven till 1912 års danska strafflagsförslag (sid. 4). I Finland synes den likaledes vara gällande. Se *Forsman*, Föreläsningar över straffrättens allmänna läror sid. 631 ff.

lagen den 9 juni 1893, varigenom förskingring och trolöshet förvandlades från målsägandebrott till angivelsebrott (Sv. F. S. 37/1893);

lagen samma dag, varigenom vissa brott enligt 15 kap. 22 § strafflagen underkastades allmänt åtal (Sv. F. S. 37/1893);

lagen den 28 maj 1897, varigenom vid brott enligt 15 kap. 22 § strafflagen allmän åklagares åtalsrätt ytterligare utvidgades (Sv. F. S. 38/1897);

lagen den 27 juni 1902, varigenom åtalsrätten vid brott enligt 19 kap. 20 § strafflagen i så måtto utsträcktes, att allmän åklagare, som enligt äldre rätt ägt åtalsrätt endast där skadegörelsen förövats å allmän egendom, erhöll åtalsrätt i varje fall, där brottet icke förnärmade endast enskild persons rätt (Sv. F. S. 71/1902);

lagen den 13 maj 1921, varigenom, bland annat, dels brott enligt 23 kap. 2 och 5 §§ strafflagen förvandlades från angivelsebrott till åklagarebrott, dels brott enligt 3 § i samma kapitel förvandlades från målsägandebrott till angivelsebrott (Sv. F. S. 229/1921).

Då tillräcklig grund icke synas förefinnas att vid föreliggande lagändring avvika från denna praxis, har särskild övergångsbestämmelse ej heller fogats vid detta förslag.

Bilaga C.

Till Konungen.

I nådig remiss, som den 12 innevarande december ankommit till justitiekanslersämbetet, har Eders Kungl. Maj:t anbefallt ämbetet att före den 31 i denna månad avgiva utlåtande över ett inom justitiedepartementet upprättat, av motiv åtföljt lagförslag, avseende att i 22 kap. 11 och 14 §§ strafflagen omförmälda brott (förskingrings- och trolöshetsbrott), vilka nu icke kunna av allmänne åklagaren åtalas, med mindre de av målsägande angivits till åtal, hädanefter skulle kunna bliva föremål för offentligt åtal oberoende av sådan angivelse.

Till åtlydnad av den nådiga remissen får jag i underdånighet anföra följande.

Vid sidan om ett — i varje fall icke nu påträngande — behov att vid förskingringsbrotten genomföra åtalsbestämmelser analoga med dem, som gälla vissa angränsande brottstyper, framhålles i motiven, att statens straffanspråk ej sällan får vid förskingringsbrott nedsjunka till påtryckningsmedel i ekonomiska intressens tjänst. Detta beklagliga förhållande inträffar emellertid även i fråga om andra brott, som sedan länge legat under allmänt åtal (t. ex. sedlighetsbrott).

Jag lär dock icke misstaga mig, om jag tror det huvudsakliga skälet till föreslagna lagändringen ligga i motivens ord, »att det för rättskänslan framstår såsom stötande, att den, som gjort sig skyldig till ett grovt brott, kan undgå straff redan på den grund att förmögna fränder och vänner förmå förnöja målsäganden, medan åter den mindre lyckligt lottade, vilken begått enahanda brott, underkastas strängt straff. En sådan av ekonomiska hänsyn betingad ojämnhet vid brottens beivrande är ägnad att förvilla rättsbegreppen och undergräva tilliten till lagens oväld».

Med allt erkännande av det sålunda antydda önskemålet att göra rättvisans gång oberoende av ekonomiska hänsyn, torde dock kunna erinras, hurusom redan Carlén på sin tid (kommentar över strafflagen sid. 369) framhöll, att förskingring av penningar eller eljest fungibla ting icke kan anses hava ägt rum, därest penningarna, fastän under tiden använda, genast på anfordran återställas. I enlighet härmed torde

ock rättspraxis hava utbildat sig, så att penningförskingring förutsätter icke blott obehörigt förfogande över främmande medel utan även oförmåga att i rätt tid återgälda medlen. Uti ett N. J. A. år 1916 sid. 321 refererat, av högsta domstolen själv redigerat utslag har en person dömts till ansvar för förskingring på dessa domskäl: att han obehörigen använt vissa medel för egen räkning samt vid verkställt utmätningsförsök befunnits sakna tillgång till medlens gäldande. Kan förskingringsbrott icke anses föreligga, om den som obehörigen förfogat över främmande medel, blott är i stånd att i rätt tid återbetala medlen — detta må nu möjliggöras genom konjunkturvinst eller vänners mellankomst eller annorledes — så är uppenbart, att ingen som helst utvidgning av myndigheternas rätt till ingripande kan helt eskamotera bort verkan av vännernas mellankomst. Till och med om åtalsrätten utsträcktes ännu mera än remitterade förslaget avser och det medgäves en *actio popularis*, så skulle dock den tilltalade undgå straff för förskingring; av den anledning att han under nyss angivna förhållanden icke kunde övertygas om att hava begått något enligt svensk lag straffbart förskingringsbrott.

Till denna invändning i fråga om den föreslagna lagens effektivitet komma andra, som ligga på ett annat plan.

Bestämmelserna om åtal reglera i stort sett även rätten till ingripande från den myndighet, som hos oss i allmänhet handhar förundersökningen i brottmål, nämligen kriminalpolisen. Om remitterade förslaget blir lag, skall polisen icke såsom nu behöva avvakta behörig angivelse utan — liksom beträffande andra brott som lyda under allmänt åtal — äga ingripa redan av ganska ringa anledning, exempelvis anmälan av någon initierad, vilkens tystnad icke kunnat köpas.

Men det synes mig knappast rådligt att under nuvarande förhållanden utvidga kriminalpolisens rättigheter (och skyldigheter). Med några undantag står denna polis icke högt i fråga om kompetens; en i dagarna offentliggjord utredning konstaterar detta och att den övervägande delen av riket är fullständigt i saknad av personal med särskild utbildning för att upptäcka brott. Förundersökningen vid förskingringsbrott erbjuder dessutom alldeles särskilda svårigheter. Då kräves icke blott parternas hörande utan även — åtminstone om det gäller förskingring av penningar — tillgång till räkenskaper och andra handlingar. Men hos oss finnes ingen lagstiftning, som tillförsäkrar polisen tillgång till dylikt material. Materialets utnyttjande kräver också merendels särskild fackkunskap (t. ex. räkenskapsgranskning); och denna står endast undantagsvis till buds. Bakom förskingringsbrott ligga för övrigt icke sällan civila rättsfrågor, vilkas lösning kan vara svår nog till och med för lagfarna.

Hittills har målsägaren frivilligt, av intresse för sin angivelse pläгат mycket verksamt hjälpa polisen vid utredningsarbetet. Motiven synas räkna med att så skulle komma att ske, även om polisen i fortsättningen ingriper på egen hand och kanske till förfång för målsägaren. För min del kan jag icke hysa en dylik förväntan. Vårt folk är icke genomträngt av medvetandet om att polisen fullgör ett arbete, som bör ligga alla laglydiga medborgare om hjärtat. Och varken gällande lagstiftning eller remitterade förslaget lämnar någon möjlighet att tvinga målsägaren; något som denne tämligen snart torde få klart för sig, om han är i den ekonomiska ställning, att han kan anlita en kunnig advokat.

Sedan förundersökningen avslutats, har allmänne åklagaren att avgöra, huruvida det därvid hopbragta, mer eller mindre ofullständiga materialet föranleder åtal eller icke. I vissa fall skall dock enligt förslaget åtal från hans sida vara uteslutet, nämligen om förskingraren och den förorättade stå varandra nära på sätt i 22 kap. 20 § närmare omförmäles (man och hustru o. s. v.). Det i denna paragraf använda uttrycket »draga lönligen undan varandra» lärer visserligen avse även förskingring, men det kan svårligen förnekas, att uttrycket är otydligt; och fråga skulle därför kunna vara om det icke i detta sammanhang borde förtydligas för att utesluta missförstånd.

Med nu angivna undantag får åklagaren enligt remitterade förslaget laglig skyldighet att, såsom i motiven jämväl framhålles, anställa åtal, så snart förundersökningens material innefattar sannolika skäl för att förskingringsbrott föreligger. Han får icke svika denna sin skyldighet, även om han befarar åtalets ogillande; och vår rätt medger honom icke att följa opportunitetsprincipen, så att han i bagatellfall får underlåta anställa åtal.

Under sådana omständigheter synes, om remitterade förslaget blir lag, förskingringsbrottens beivrande genom allmänne åklagaren bliva i vårt land ovillkorligare än i allmänhet i andra land — åtminstone om man får döma av de i motiven intagna uppgifter. Också synes motivens författare hava haft en känsla av att remitterade förslaget härvidlag går väl långt; han diskuterar vissa eventuella modifikationer, men ingen av dem vinner hans förord. Jag delar hans uppfattning i denna del. Han framhåller fördelarna, om man kunde med svensk lagstiftning införliva den i norsk rätt gällande regeln, enligt vilken allmän åklagare vid förskingringsbrott äger att oberoende av angivelse väcka åtal endast där sådant påkallas av allmänna hänsyn. Även jag tror på fördelarna av en dylik regel »där den handhaves av en högt kvalificerad åklagarekår», såsom det heter i motiven. Men innan vi få en sådan kår och innan åklagare-

väsendet med kriminalpolisen erhåller en organisation jämförlig med den i Norge och nästan alla andra civiliserade länder, är regeln enligt min åsikt omöjlig för våra förhållanden.

Därest emellertid förskingringsbrott lägges under allmänt åtal, torde så böra ske även med trolöshetsbrottet, såsom ock avses i remitterade förslaget. Vad motiven innehålla om att dessa två slag av brott kräva enhetlig behandling av åtalsbestämmelserna, synes mig övertygande. Det förefaller mig dock tvivelaktigt, om remitterade förslaget verkligen gör dessa bestämmelser enhetliga. I detta avseende torde vara av vikt att klargöra, huruvida trolöshetsbrottet subsumeras under förut nämnda dunkla uttryck i 22 kap. 20 § strafflagen: »draga lönligen undan varandra». Är så icke fallet, skulle allmänne åklagaren — i motsats till vad som är meningen beträffande förskingring — bliva skyldig att utan därom framställd begäran åtala trolöshetsbrottet jämväl om det begåtts av barn mot föräldrar o. s. v. Sådant kan väl under inga omständigheter motsvara allmänna rättsmedvetandet. Ett förtydligande i denna punkt synes mig erforderligt i den föreslagna lagen.

Vad till slut angår frågan om föreslagna lagens tillbakaverkande kraft finner jag intet att erinra mot vad motiven innehålla därom, att för den händelse icke lagen själv innefattar någon bestämmelse i motsatt riktning, bör enligt doktrinen sådana förskingrings- och trolöshetsbrott, som begåtts innan nya lagens ikraftträdande, fortfarande icke kunna av myndigheterna beivras utan behörig angivelse. Men doktrinens ståndpunkt i denna fråga är dock något osäker och i varje fall är den alldeles obekant för det ojämförligt största flertalet av våra polismyndigheter och åklagare, vilka icke heller hava någon skyldighet att känna densamma. Under sådana omständigheter tillåter jag mig hemställa, att förändring i åtalsrätten beträffande de brott, varom här är fråga, icke må genomföras, utan att i sammanhang därmed bestämt gives tillkänna, huruvida förändringen avser äldre brott eller icke. Eljest äro beklagliga misstag att befara.

Av det anförda torde emellertid framgå, att remitterade lagförslaget icke ens i händelse av nu antytt tillägg kan av mig förordas till antagande.

Stockholm den 29 december 1922.

Underdånigst

O. H. Arsell.

E. f.

Oskar Adelsohn.

Bilaga D.

Till Konungen.

I anledning av Eders Kungl. Maj:ts nådiga skrivelse den 8 innevarande december rörande förslag till lag om ändrad lydelse av 22 kap. 21 § strafflagen, får jag i underdånighet anföra följande.

Det centrala området av den svenska strafflagens *förskingringsbrott* — tillägnande av anförtrodd främmande sak — har i så gott som alla moderna strafflagar ställts under allmänt åtal. Undantag utgöra inom den europeiska straffrätten egentligen endast *Sverige* (22: 21 st. 4) samt tvenne schweiziska kantonen: *Ticino* (1873, art. 380) och *St. Gallen* (1885, § 63). *Norge* (§ 264) uppställer visserligen i första hand brottet »underslag» såsom angivelsebrott men gör häruti den viktiga inskränkning, att åtalet är offentligt, då »*det kræves av almene hensyn*»; avgörandet, huruvida sådana föreligga, tillkommer icke domstol utan åklagare (Retstid. 1914, 542).

I ett stort antal lagar förekommer visserligen, att ett eller annat periferiskt område av vad lagen betecknar såsom förskingringsbrott utsondras i åtalshänseende och göres till angivelsebrott. Detta gäller framför allt fall, som hos oss skulle utgöra *bodräkt* — fall alltså, som enligt svensk straffrätt äro och även med den föreslagna lagändringen skulle fortfara att vara målsägandebrott. Stundom undantagas tillgrepp av ringa värde; ävenså förskingring av gods, som genom tillfälligheter kommit i brottslingens besittning o. s. v. I detta sammanhang må även anmärkas den någon gång (t. ex. *Österrike* § 187) förekommande ståndpunkt, att om gärningsmannen (»*nicht aber ein Dritter für ihn*»), innan saken kommit till myndigheternas kännedom, ersätta målsäganden *hela* skadan, gärningen *upphör att vara straffbar*.

Vad angår det brott, som hos oss plägar betecknas såsom »*trolöshet mot huvudman*» och vars gränser såväl gentemot straffrihet som emot förskingring äro svåra att bestämma, så har det av åtskilliga lagar till större eller mindre del dragits samman med förskingringen till ett re-

kvisit och gäller sålunda därom det ovan anförda. De lagar, som kunna anses uppställa ett särskilt trolöshetsbrott, jämförligt med den svenska strafflagens, ställa till största delen även detta brott under allmänt åtal. Emellertid är brottet i några länder angivelsebrott: *Finland* (38: 9; dock med viktiga undantag: förmyndare, förvaltare av allmän stiftelse, sakkörare); *Norge* (§ 279, men med samma klausul om almene hensyn, som i fråga om förskingring); *Ungern* (§ 361); *Bulgarien* (§ 349); *St. Gallen* (§ 173); såvitt det gäller »fremmede Penge, Nogen uberettiget anvender till eget Brug», under vissa förutsättningar även *Danmark* (§ 254).

Det är sålunda blott en minoritet bland lagarna, som i fråga om trolöshet delar den svenska strafflagens ståndpunkt, och i fråga om förskingring står vår lag praktiskt sett ensam. Tilläggas bör, att den riktning, varuti rättsutvecklingen rör sig, på intet sätt stöder bibehållandet av dessa brott såsom angivelsebrott. Den gamla *norska* strafflagen (även i dess ändrade skick av 1890) hade upptagit (27: 3) såväl förskingring som trolöshet såsom angivelsebrott; den nya strafflagen (1902) har för båda fallen uppställt nyssnämnda förbehåll om »almene hensyn». *Schweiziska* förslaget av 1896 hade ännu förskingringen såsom angivelsebrott; de senaste förslagen uppställa brottet såsom åklagarebrott. Det *ryska* förslaget (III art. 24) hade likaledes ställt förskingringen såsom angivelsebrott; lagen (1903, art. 574) gör det till åklagarebrott o. s. v. Bland de senare årens strafflagsförslag lär man knappast finna annat stöd för bibehållande av åtalsinskränkningen än att *serbiska* förslaget av 1910 gör såväl trolöshetsbrottet (art. 306) som förskingringsbrottet (art. 265) till angivelsebrott.

I fråga om nu föreslagna ändring i den svenska strafflagen torde först böra betonas, att det, såsom rekvisiten för förskingring och trolöshet äro beskaffade i denna lag, torde vara praktiskt omöjligt att göra någon skillnad dem emellan i åtalshänseende. Just i fråga om de i detta sammanhang viktigaste och särskilt under senaste tiden synnerligen ofta förekommande fall, där det rör sig om underslev av stora belopp, är det ofta ytterst vanskligt att avgöra, huruvida den ena eller andra rubriceringen är den riktigare. Vill man göra straffhotet effektivare, måste därför åtgärden obetingat omfatta båda instituten.

De skäl, som skulle kunna anföras mot ändringen, gestalta sig väsentligt olika, allteftersom man betraktar olika typer inom området förskingring—trolöshet. Vid obetydliga fall av förskingring, exempelvis tillägnande av en långiven sak utav ringa värde, kunde invändas, att

brottet — då ju ingen besittningsstöring, såsom vid tjuvnad, förekommer — utmärker en så pass ringa samhällsfarlighet hos viljan, att inga tillräckliga skäl finnas för staten att *proprio motu* inskrida. Såsom ovan antytts, har också i en och annan utländsk lag hänsyn härtill tagits vid åtalsfrågan (stundom hava under undantagsområdet indragits även motsvarande fall av tjuvnad). Emellertid är det tydligt nog, att dessa små fall faktiskt mycket sällan kunna komma att av allmän åklagare beivras, om icke initiativet tagits av målsäganden — alldeles som för närvarande hos oss är förhållandet beträffande de förskingningar av enskild tjänare m. fl., vilka av lagen (20: 3) förvandlats till tjuvnad. Nämda invändning, även om man vill tillerkänna den teoretisk riktighet, har därför ingen större praktisk betydelse.

Av annan art äro betänkligheterna rörande fall av rakt motsatt typ, nämligen underslev — de må rubriceras såsom förskingning eller trolöshet — av anförtrodda stora värden. Här är samhällsfarligheten — icke minst genom exemplets makt — eminent. Men i dessa fall kan förlusten ofta spela så stor roll för målsäganden, att det kan ifrågasättas, huruvida icke staten bör avstå från sitt straffanspråk, därest härigenom möjligheten för förlustens betäckande skulle ökas. Med andra ord: det kommer här an på att mot varandra väga den enskildes intresse — vilket visserligen indirekt även är samhällets — att räddas från svår förlust och samhällets intresse, att brottet blir bestraffat. Såsom av det föregående synes, har denna avvägning i den moderna rätten med stor bestämdhet så utfallit, att man funnit sistnämnda intresse vara det starkare. Det kan väl icke heller förnekas, att det ur allmänpreventiv synpunkt är högst förkastligt, ja, att det under omständigheter till och med kan rubba känslan av medborgarnes likhet inför lagen, om allmänheten, såsom i dylika fall lätt kan ske, får den uppfattningen, att det beror på köpslagan mellan de förlustlidande och brottslingens släktingar eller vänner, huruvida gärningen kommer att bestraffas. Under alla förhållanden måste den allmänna åtalsrätten verka såsom en pression därhän, att bristen betäckes — och fullt betäckes — innan den blir allmänt bekant. Om så sker, äro de nyssnämnda olägenheterna åtminstone väsentligt förminskade och fördelen för målsäganden densamma.

Naturligtvis vore tänkbart att efter den norska lagens föredöme inskränka den allmänna åtalsrätten till dessa och andra fall, där »*allmänna hänsyn*» kräva densamma. Men att för detta undantagsområde införa opportunitetsprincip, medan den svenska straffprocessen i övrigt bekänner sig till en utpräglad legalitetsprincip, är tydligen uteslutet.

Angående de *praktiska* svårigheter av olika art, t. ex. i fråga om

bevisning, som man stundom befarat av denna utsträckning utav åtalsrätten, torde vara tillräckligt att ånyo erinra om den stora majoritet av gällande strafflagar (däribland även sådana, som uppställa ett förskingringsrekvisit lika med den svenska lagens), vilka utan känd praktisk olägenhet intaga den föreslagna ståndpunkten.

På grund av det anförda anser jag mig böra i underdånighet tillstyrka förslaget.

Lund 29 december 1922.

Underdånigst
Johan C. W. Thyren.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 17 mars 1923.

Närvarande:

justitierådet SUNDBERG,
regeringsrådet THULIN,
justitierådet STENBERG,
justitierådet KÔERSNER.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 26 januari 1923, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets yttrande skulle för det i § 87 regeringsformen avsedda ändamål inhämtas över upprättat förslag till lag om ändrad lydelse av 22 kap. 21 § strafflagen.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Fritz Sterzel.

Regeringsrådet *Thulin* yttrade:

»Mot den föreslagna ändringen, att förskingrings- och trolöshetsbrott skola ställas under allmänt åtal, har jag ej något att erinra. Det synes mig emellertid böra tagas under övervägande, om icke samma skäl, vilka för tillgodoseende av statens ekonomiska intresse i ej oväsentlig grad bidragit till stadgandet i 25 kap. 11 § strafflagen att förskingrande ämbetsman ådömes lägre straff, där det förskingrade genast ersättes eller säkerställes, borde, där förskingringsbrott av annan än ämbetsman ställas under allmänt åtal, för tillgodoseende på liknande sätt av målsägares ekonomiska intresse föranleda den ändring i 22 kap. 11 § strafflagen, att om den förskingrande genast ersätter eller säkerställer det förskingrade, straffet ej må överskrida visst lägre maximum. Väl innefattar sistnämnda § en så vid straffskala, att domstolen vid straffets utmätande kan taga hänsyn till denna omständighet, men skulle ett uttryckligt stadgande härom utgöra en kraftig maning till den, som gjort sig skyldig till förskingring, att, under förhoppning ej om straffrihet men väl om skälig straffindring, söka gottgöra den ekonomiska skada han vållat. I övrigt må mot förslaget anmärkas, att den föreslagna lagens rubrik och innehåll ej synas fullt täcka varandra.»

Lagrådets övriga ledamöter lämnade förslaget utan anmärkning.

Ur protokollet

Erik Ölander.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å
Stockholms slott den 20 mars 1923.*

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden
LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON,
ÅKERMAN, LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Åkerman anmäler lag-
rådets den 17 i denna månad avgivna yttrande över det till lagrådet den
26 januari 1923 remitterade förslag till lag om ändrad lydelse av 22 kap.
21 § strafflagen.

Föredraganden hemställer, att förslaget, vilket av lagrådets flesta
ledamöter lämnats utan anmärkning, måtte, jämlikt § 87 regeringsformen,
genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga leda-
möter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Hög-
het Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall av-
låtas proposition av den lydelse, bilaga till detta proto-
koll utvisar.

Ur protokollet:

Oskar Adelson.